MEZEI PÉTER*

Quo vadis, Szjt. Preambulum?

1. Bevezető gondolatok

Hatályos szerzői jogi törvényünknek (a továbbiakban: Szjt.) nincs a Preambulumhoz fogható másik olyan eleme, amelyről ahhoz hasonlóan kevés szó esne a joggyakorlatban vagy a jogirodalomban. Valahol talán érthető is, hiszen ez a két összetett mondat 'mindössze' az Szjt. megszületésének indokait, jogpolitikai célkitűzéseit, és a törvény által is elérni kívánt mérlegelési feladatok súlyait jelöli ki. Ezek adják azonban a norma esszenciáját, amelyekre minden körülmények között figyelni kell, ideértve a jogalkotást és a jogalkalmazást is, ahogy azt az Alaptörvény 2019. január első napját követően hatályos szövege is rögzíti.[1]

Sok kérdés következik mindebből. Mi a társadalmi és gyakorlati célja a törvénynek? Hogyan illeszkedik a szerzői jog az alapjogok rendszerébe? Mi az eredete, inspiráló forrása ezeknek a gondolatoknak? Sőt, miért is van egyáltalán Preambuluma a törvénynek, ha a korábbi szerzői jogi törvényeink egyikében sem volt ilyen? Mit is ír pontosan a Preambulum, milyen elveket és célkitűzéseket emelt be a jogalkotó ebbe a bekezdésnyi terjedelmű szövegbe (milyen érdekek egyensúlyozását várja)? Megfelel még az immáron több mint negyed százados törvényünk a Preambulumban foglaltaknak; és megfelel-e maga a Preambulum a benne foglalt elvárásoknak? Szükség

---

* Egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet. A tanulmány elkészítésében felbecsülhetetlen segítséget nyújtott (szigorúan ABC-sorrendben): Békés Gergely, Faludi Gábor, ifj. Ficsor Mihály és Tóth Judit.

1 „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak." Lásd: Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), 28. cikk.

lehet-e egy átfogó reformra, esetleg csak az ott megfogalmazott elvárások szerinti törvénymódosítások indokoltak?

Ilyen és hasonló kérdések foglalkoztattak akkor, amikor – a legnagyobb örömmel – elfogadtam a felkérést, hogy a Tomori Pált 65. születésnapján köszöntő ünnepi kötetbe írjak egy tanulmányt. Önként vállaltam (sőt, talán kértem is), hogy a Preambulumról írhassak, mivel addig jószerivel én is alig foglalkoztam vele. Örömmel nyugtáztam a létét, egyetemi tanulmányaim (a Jogalkotástan kurzus) emlékeit őrizve egyszer-egyszer átfutottam rajta, ám sosem néztem a mélyére. A jelen kiadványnál jobb alkalom nem is mutatkozott eddig arra, hogy pótoljam ezt a mulasztást.

E kötettel Tomori Pált ünnepeljük, aki azon felül, hogy kiemelkedő és sikeres gyakorlati szakembere a szerzői jog és az előadóművészi jog hazai és nemzetközi világának, egyúttal azt is elmondhatja magáról, hogy az Szjt. kodifikációs bizottságának oszlopos tagja volt. Vagyis amikor a jelen kötet tartalmát majd átrágja, garantáltan lesz olyan pont, amelyre saját emlékei mentén észrevételeket tud tenni, korrigálva, kiegészítve a leírtakat. Igaz lehet ez a Preambulumról írtakra is. Nem vagyok biztos abban, hogy minden szálat sikerült felgöngyölítenem az előzőekben felsorolt kérdéseimet illetően.

A jelen fejezetet ennek megfelelően a következők szerint építem fel. A 2. alfejezet történeti kitekintést ad, rámutatva arra, hogy a Preambulum utáni kutatás nem vezet majd minket vissza a régmúltba. Modern fejlemény, végső soron a nemzetközi szerzői jogi aktualitásokra adott magyar reflexió. Ugyanitt kap helyet annak rövid bemutatása, hogy az eredeti, 1999-es szöveg mikor és miként változott. A 3. alfejezet a hatályos szöveget bontja elemeire és tekinti át egyrészt azok konkrét tartalmát, másrészt reflektál arra, hogy a bennük megfogalmazott állítások 'célt értek-e', esetleg volna-e bármi igény a felülvizsgálatukra. Végül néhány záró gondolattal ér véget az elemzésem.

2. Preambulum születik

Hadd kezdjem rögtön azzal, hogy kissé túlzónak tartom az alfejezet címét, amely azt sejteti, hogy az alábbiakban 'mindenre fény derülhet'. Épp ellenkezőleg, továbbra is úgy érzem, hogy a Preambulum megalkotásának minden rejtett mozzanatát nehéz lenne három évtized távlatából rekonstruálni. Az alábbiakban tekintsük át a Preambulum

szövegének létrehozásának a folyamatát, ahogy az a rendelkezésre álló, nyilvános dokumentumokból megismerhetővé vált.

2.1. A Preambulum előkészítése

Ami biztosan állítható, hogy elsőként a magyar szerzői jog történetében az 1999-es Szjt. kapott preambulumot. Sem az 1884-es,[2] 1921-es[3] és 1969-es[4] törvények, sem a legfontosabb javaslati szinten maradó anyagok (Szemere Bertalan[5] vagy Balás P. Elemér[6] reformelképzelései) nem tartalmaztak ilyen bevezetőt.

Sem az Szjt. konkrét szövegtervezetének a megszületésekor hatályos jogalkotási törvény,[7] sem a kapcsolódó miniszteri rendelet[8] nem rögzítette nyíltan, hogy a törvényjavaslatban preambulumot is szükséges elhelyezni. A kodifikáció idején hatályos jogalkotási törvény 40. § (1) bekezdése szerint „[a] törvényjavaslathoz az előterjesztő indokolást csatol, amelyben bemutatja azokat a társadalmi, gazdasági és szakmai körülményeket, amelyek a javasolt szabályozást szükségessé teszik, továbbá ismerteti a jogi megoldás szempontjait." E rendelkezések csak az indokolásra nézve tartalmaztak kötelező előírásokat, a Preambulumra nézve ilyet nem olvashattunk ki belőlük. Ugyanakkor a törvény 18. § (2) bekezdése világos és közérthető megszövegezést várt el a jogalkotótól.

Eredetileg nem is úgy látszott, hogy az 1999-es törvényben preambulum is helyet fog kapni. Egyrészt, mint arra Ficsor Mihály utalt,[9] a szerzői jogi jogszabályok átfogó felülvizsgálatát elrendelő kormányhatározat 3. pontja 18 alpontba szedve rögzítette, hogy miket kell „a szerzői jog alapvető kérdéseinek szabályozásakor" az előkészítésért

---

2 1884. évi XVI. törvénycikk a szerzői jogról.

3 1921. évi LIV. törvénycikk a szerzői jogról.

4 1969. évi III. törvény a szerzői jogról.

5 Balogh Elemér: A Szemere-féle szerzői jogi törvényjavaslat. In: *Szemere Bertalan és kora I.* Miskolc, Szemere Bertalan Alapítvány, 1991, 149–172.

6 Balás P. Elemér: *Törvényjavaslat a szerzői jogról.* Magyar Jogászegylet, Budapest, 1947.

7 Egészen pontosan az 1987. évi XI. törvény a jogalkotásról 1998. október 14-étől 2001. január 16-ig hatályos változata.

8 12/1987. (XII. 29.) IM rendelet a jogszabályszerkesztésről.

9 Ficsor Mihály: Bevezetés. In: Ficsor Mihály: *Szerzői jogi törvény.* Budapest, VIVA Média Holding, 1999, 27.

felelős minisztériumnak és az általa életre hívandó kodifikációs bizottságnak figyelembe vennie.[10]

E sarokpontok a szerzői jog egészét érintették, így a védelem tárgyát, a jogosult személyét, a vagyoni és személyhez fűződő jogok terjedelmét és gyakorlati működésük kereteit, vagy épp a korlátozásokat és kivételeket. A kormányhatározat több terület 'felülvizsgálatát' írta elő, máshol egyértelmű szabályozási javaslatot fogalmazott meg (például a jogkimerülés vagy a három lépcsős teszt beemelését a hatályos jogba). Ennek megfelelően – mivel az 1969-es törvény sem tartalmazott preambulumot – 'első látásra' úgy tűnhet, hogy nem mutatkozott igény bevezető rendelkezések megfogalmazására. Még az 1998-as őszi – törvénymódosításnak, semmint új törvénynek szánt – miniszteri előterjesztéshez[11] csatolt normaszövegben sem olvashatunk ilyet.

Ugyanakkor az említett kormányhatározat azt is világossá tette, hogy „[a] kodifikáció során elsősorban arra kell törekedni, hogy a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény átfogó módosítása készüljön el. Ha az előző pontokban megállapított szabályozási követelmények teljesítése azonban ekképpen nem lehetséges, új szerzői jogi törvény alkotására vonatkozó előterjesztést kell benyújtani."[12] Végső soron a javaslatok nagy számára és főleg tartalmukra/jelentőségükre, továbbá az akkor hatályos szabályozás törvényi és végrehajtási rendeleti[13] szintekre tagolt jellegére és az ebből fakadó alkotmányossági aggályokra tekintettel, valamint az 1987-es jogalkotási törvény 18. § (2) bekezdéséből fakadó – a törvényektől világos és közérthető megszövegezést elváró – rendelkezés nyomán végül új törvény alkotása mellett döntött a minisztérium.[14] Ily módon azonban a korábbinál is szélesebb tér nyílt a Preambulum megalkotása előtt.

Eltekintve e kacifántos úttól, a lényeg – vagyis a Preambulum konkrét tartalma – 'mindvégig ott volt a szemünk előtt': a végső szöveg testet öltött a lépcsőzetesen fej-

---

10 1100/1997. (IX. 30.) Korm. határozat szerzői jogi szabályaink átfogó felülvizsgálatáról, 3. pont *a)–r)* alpontok.

11 Előterjesztés a Kormány részére az új szerzői jogi szabályozásról – Tervezet, Igazságügy-Miniszter és Nemzeti Kulturális Örökség Minisztere, 24032/1998. IM, Budapest 1998. október. A továbbiakban: Előterjesztés (1998).

12 1100/1997. (IX. 30.) Korm. határozat szerzői jogi szabályaink átfogó felülvizsgálatáról, 3. pont *s)* alpont.

13 Lásd: 9/1969. (XII. 29.) MM rendelet a szerzői jogi törvény végrehajtásáról.

14 Ficsor (9. lj.) 27–28.

lődő előkészítő dokumentumokban. A kormányhatározat vonatkozó részét érdemes egészében idézni:

„2. Az új szabályozás kialakítása során érvényesíteni kell a következő elveket és követelményeket:

a) Fenn kell tartani szerzői jogi szabályozásunknak a már vállalt nemzetközi kötelezettségekkel való összhangját. Az Európai Közösség szerzői jogi irányelveiben előírtakkal célszerű teljes mértékben összeegyeztetni hazai jogszabályainkat. Meg kell teremteni a Szellemi Világtulajdon Világszervezete keretében létrejött Szerzői Jogi Szerződés, valamint az előadásokról és a hangfelvételekről szóló Szerződés Magyarország részéről történő megerősítésének belső jogi feltételeit.

b) Hosszabb távon is megfelelő választ kell adni azokra a kihívásokra, amelyeket a technikai fejlődés támaszt – elsősorban a digitális technika és a távközlés korszerű módszereinek terjedése folytán – a szerzői joggal szemben.

c) A jelentősen megváltozott hazai gazdasági és társadalmi helyzethez kell igazítani a szabályozást annak érdekében, hogy az egyensúlyt teremtsen és tartson fenn a szerzők és más jogosultak, valamint a felhasználók és a széles közönség érdekei között, biztosítva az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás szempontjainak megfelelő érvényesülését is. Meg kell őrizni a szerzői jognak a szellemi alkotás ösztönzésében, illetve a nemzeti és az egyetemes kultúra értékeinek megóvásában betöltött szerepét. Mindezek érdekében az új szabályozást világos elvi és elméleti alapokról indulva, de a gyakorlatiasság, a működőképesség és a hatékonyság szempontjainak elsőbbséget adva célszerű kialakítani, számot vetve a szerzői jognak a gazdaságban, a nemzetközi gazdasági kapcsolatokban betöltött – egyre növekvő – szerepével.

d) Gondoskodni kell a szerzői jog megfelelő és minél szélesebb körű érvényesüléséről, az egyedileg nem gyakorolható szerzői és szomszédos

jogok közös kezelésének fenntartásával, illetve megerősítésével, valamint a jogsértésekkel szembeni fellépés hatékonyságának fokozásával."[15]

A kormányhatározat természetesen nem légüres térbe érkezett. A kormányhatározatot megelőzte egy szűk kodifikációs bizottság éveken át tartó, tudományos igényességű előkészítő, publikációs munkássága, amelyek tulajdonképpen 'megágyaztak' a reformfolyamatoknak.[16] Tény ugyanakkor, hogy e tanulmányok egyikében sem kapott kiemelt figyelmet a preambulum kérdése. Egyedüli kivételként talán Gyertyánfy Péter 1995-ös tanulmányát érdemes megemlíteni, amely a felhasználási jogok reformját illető tételes javaslatait megelőzően több 'követelményt' is megfogalmazott, melyek közül legalább kettő világos átfedésben van a későbbi Preambulum rendelkezéseivel. Nevezetesen, mint Gyertyánfy írta, „az új szabályozásnak [...] alkalmasnak kell lennie a jövőbeli új felhasználás-típusok befogadására is [és] tekintettel kell lennie nemzetközi kötelezettségeinkre és a szerzői és szomszédos jog nemzetközi szabályozásában várható fejleményekre is".[17]

A reform kidolgozásáért felelős Igazságügyi Minisztériumban már a nyáron megszövegezték a miniszteri előterjesztés tervezetét.[18] Ezt 1997. szeptemberi dátummal követte a hivatalos előterjesztés, melyet végső soron a szeptember 30-ai kormányhatározat tett hivatalosan követendő iránnyá.[19] A miniszteri előterjesztés és

---

15 1100/1997. (IX.30.) kormányhatározat szerzői jogi szabályaink átfogó felülvizsgálatáról, 2. pont *a)–d)* alpontok.

16 A kodifikációs bizottság tagjai számos értékes tanulmányt készítettek, amelyek közül néhányat a szélesebb szakmai közönség is megismerhetett. Csupán néhány példát hozva ezekből: Ficsor Mihály: Az áruk szabad mozgásának jogi háttere az EK-ban. *Európa Fórum* 1995/1., 75–100.; Faludi Gábor: A szerzői jog átruházhatósága a magyar szerzői jogban. *Magyar Jog* 1995/3., 146–156.; Gyertyánfy Péter: A szerzői vagyoni jogok újraszabályozásáról. *Jogtudományi Közlöny* 1995/10., 451–466.; Ficsor Mihály Zoltán: Jogharmonizáció a Fehér Könyv előtt és után. *Magyar Jog* 1995/11., 647–659.; Gyertyánfy Péter: Jogharmonizáció az információs társadalomban. *Magyar Tudomány* 1998/2., 196–211.; Gyertyánfy Péter: Szerzői jogunk szabályozása és a továbbfejlesztés lehetőségei. *Acta Humana* 1998/30., 42–47.

17 Gyertyánfy 1995 (16. lj.) 461.

18 Előterjesztés a Kormány részére szerzői jogi jogszabályunk átfogó felülvizsgálatának koncepciójáról – Tervezet, Igazságügy-Miniszter és Művelődési és Közoktatás Miniszter, 24238/1997. IM, Budapest 1997. június.

19 Előterjesztés a Kormány részére szerzői jogi jogszabályunk átfogó felülvizsgálatának koncepciójáról, Igazságügy-Miniszter és Művelődési és Közoktatás Miniszter, 24238/1997. IM, Budapest 1997. szeptember. A továbbiakban: Előterjesztés (1997).

annak tervezete részletekbe menően, számtalan konkrét példát kiemelve mutatta be azokat a technológiai (műszaki), gazdasági/társadalmi, valamint általában véve jogi változásokat (különös tekintettel a nemzetközi kötelezettségekre), amelyek a szerzői jog reformját indokolják.

A *technológiai* újdonságok közül az előterjesztés kiemelte a „digitális számítógépes technika" széleskörű elterjedését, ideértve az olyan összetett művek térnyerését, mint a szoftver vagy az adatbázis („elektronikus adattár"); a képek/hangok lézersugárral leolvasható hordozóinak (CD/DVD) a megjelenését; a műholdas sugárzás és a vezetékes műközvetítést, ide értve a jelek kódolását; illetve különösen az internetet.[20] Ugyanitt az előterjesztés kifejezetten rögzítette, hogy

> „[a] szerzői jog célja egyrészt az alkotásra, innovációra való ösztönzés, másrészt a kulturális és bizonyos ipari befektetések védelme. Így érthető, hogy az előző pontokban vázolt műszaki fejlődés – a művek szinte korlátlan, olcsó többszörözése, és műpéldányokban vagy nem anyagi formában való gyors terjesztése – hatalmas kihívás a magyar szerzői jog számára is. Ez a kihívás nemzetgazdasági jelentőségű; kulturális (műveket, műsorokat létrehozó) vállalkozásokat, befektetéseket is érint amellett, hogy döntő hatással lehet a magyar tudomány és kultúra fejlődésére."[21]

Az 1997-es előterjesztés a *gazdasági/társadalmi* változások közül kiemelte a piacgazdaságra áttérést, amely maga után vonta az állami monopóliumok, az állami preferenciák, tiltások, cenzúra megszűnését, ugyanakkor előmozdította a nemzetközi kulturális ipari koncentráció megerősödését; a központi irányításról a decentralizált, piaci modellekre történő váltást; a jogdíjkifizetés ellenőrzésének a megnehezedését; a nemzetközi felhasználóknak a nemzeti kultúrák fennmaradására gyakorolt veszélyeit; illetve a kényszervállalkozás gyakorlatát.[22]

Következő lépésben – már az 1998-as parlamenti választásokat követően – a koncepcionális elképzelések pontos előterjesztésben és normaszövegben öltöttek testet. Az 1998. októberi miniszteri előterjesztés továbbra is a kormányhatározat logikáját –

20 Előterjesztés (1997) 4. pont. Lásd továbbá Gyertyánfy 1995 (16. lj.) 455–461.

21 Előterjesztés (1997) 4.6. alpont.

22 Uo. 5. pont.

sőt terminológiáját – követve, azonban jóval tömörebben összegezte a reformelképzelés célkitűzéseit:

> „A tervezet célja, hogy hosszabb távon is megfelelő választ adjon azokra a kihívásokra, amelyeket a technikai fejlődés támaszt – elsősorban a digitális technika és a távközlés korszerű módszereinek terjedése folytán – a szerzői joggal szemben. [...] A tervezet szerzői jogi szabályozásunkat a jelentősen megváltozott hazai gazdasági és társadalmi helyzethez igazítja annak érdekében, hogy egyensúlyt teremtsen, illetve tartson fenn a szerzők és más jogosultak, valamint a felhasználók és a széles közönség érdekei között, biztosítsa az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás szempontjainak megfelelő érvényesítését is. Megőrzi a szerzői jognak a szellemi alkotás ösztönzésében, illetve a nemzeti és az egyetemes kultúra értékeinek megóvásában betöltött szerepét. Az új szabályozás szerzői jogunk eddigi elvi és elméleti alapjairól kiindulva a gyakorlatiasság, a működőképesség és a hatékonyság igényével fogalmazódott meg, tükrözve a szerzői jognak a gazdaságban és a nemzetközi kapcsolatokban betöltött – egyre növekvő – szerepét. [...] A tervezet egyik alapvető célkitűzése, hogy hatékonyabbá tegye a szerzői és szomszédos jogok gyakorlati érvényesítését, a jogsértésekkel szembeni fellépést, s így hozzájáruljon a jogsértő felhasználások magyarországi arányának minél gyorsabb és minél nagyobb mértékű csökkentéséhez."[23]

Az itt idézett részek világosan kijelölik azokat az alapvető gondolatokat, amelyek végül az 1999-ben elfogadott törvénybe bekerültek; különösen a második mondat, amelyet majdhogynem szó szerint átemeltek az Szjt. közlönyállapot szerinti Preambulumába. Utóbbi végül, több mint két év folyamatos 'lepárlás' nyomán, a következők szerint hangzott:

> „A technikai fejlődéssel lépést tartó, korszerű szerzői jogi szabályozás meghatározó szerepet tölt be a szellemi alkotás ösztönzésében, a nemzeti és az egyetemes kultúra értékeinek megóvásában; egyensúlyt teremt és tart fenn a szerzők és más jogosultak, valamint a felhasználók és a széles közönség érdekei között, tekintettel az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás igényeire is; gondoskodik továbbá a szerzői jog és a vele szomszédos jogok széles körű, hatékony érvényesüléséről. Az Országgyűlés e

23 Előterjesztés (1998) 2.2.–2.4. alpont.

szempontokra figyelemmel – a nemzetközi jogfejlődés eredményeinek követése, valamint szerzői jogunknak az Európai Közösség irányelveivel való további összeegyeztetése érdekében is – a következő törvényt alkotja".

2.2. Nemzetközi minták

Érdemes e helyütt azt a kérdést is feltenni, hogy vajon milyen forrásokból táplálkozhatott a jogalkotó a fenti *credo* megfogalmazásakor. Különösen az első összetett mondat érdemel figyelmet, amely – a pontosvesszők gondos elhelyezése folytán – három fő szerkezeti egységre bontható. Ezek közül az első két tagmondat világos összefüggésben áll az 1996-os WIPO ún. Internet-szerződések – a Szerzői Jogi Szerződés (WCT), illetve az Előadásokról és a Hangfelvételekről szóló Szerződés (WPPT) – preambulumaival.

A WCT preambuluma szerint:

> „A Szerződő Felek, attól az óhajtól vezérelve, hogy a szerzők irodalmi és művészeti alkotásaikhoz fűződő jogainak védelmét a lehető leghatékonyabb és legegységesebb módon fejlesszék és tartsák fenn, felismerve, hogy új nemzetközi szabályok bevezetése és a meglévő szabályok értelmezésének egyértelművé tétele szükséges annak érdekében, hogy megfelelő válaszokat lehessen adni a gazdasági, társadalmi, kulturális és műszaki fejlődés által felvetett kérdésekre, felismerve az információs és távközlési technológia fejlődésének és konvergenciájának az irodalmi és művészeti alkotások létrehozására és felhasználására gyakorolt alapvető hatását, hangsúlyozva a szerzői jogvédelem kiemelkedő jelentőségét az irodalmi és művészeti tevékenység ösztönzésében, felismerve az egyensúly fenntartásának szükségességét a szerzők jogai és a szélesebb közérdek, különösen az oktatás, kutatás és információhoz való hozzájutás érdekei között, ahogy ez a Berni Egyezményben is kifejezésre jut, a következőkben állapodtak meg […]".

Ehhez képest a WPPT preambuluma apróbb eltéréseket mutat. Egyértelműen eltér a szöveg a jogosultak megjelölését és a Berni Uniós egyezményre történő utalást illetően. Ugyanakkor a WPPT preambuluma mellőzi a WCT alábbi tagmondatát: „hangsúlyozva a szerzői jogvédelem kiemelkedő jelentőségét az irodalmi és művészeti tevékenység

ösztönzésében"; annak ellenére is, hogy a kapcsolódó jogi védelem is képes erőteljesen hozzájárulni a művészeti tevékenység ösztönzéséhez.[24]

Az első mondat harmadik tagmondata pedig világos átfedést mutat az 1994-es TRIPS Egyezménnyel, amelyet a magyar jogalkotó már 1998-ban törvényben hirdetett ki.[25] Ugyan szöveges egyezés nem fedezhető fel a két norma között, a „széleskörű, hatékony" (Szjt.), illetve „hatékony és megfelelő" (TRIPS Egyezmény) jogérvényesítés említése világos fogódzót ad az Szjt. preambulumának eredetét illetően.

2.3. A Preambulum változásai

Az Szjt. preambuluma mindeddig két technikai jellegű változtatáson esett át, előbb 2003-ban, majd 2011-ben.[26] E módosítások azonban nem érintették a Preambulum érdemi mondanivalóját. Egyrészt a 'szomszédos jogok' helyére a 'kapcsolódó jogok' utalás került; a második mondat pedig arra reagált, hogy Magyarország 2004. május 1-e óta tagja az Európai Uniónak. A magyar jogalkotó innentől kezdve már nem *közelíteni* köteles már a normáit az uniós joghoz, hanem azoknak *megfelelő* szabályokat köteles alkotni.[27]

3. A Preambulum sarokpontjai

A Preambulum első mondatában található érdemi sarokpontok 26 éve változatlanok. Az alábbiakban tekintsük át egyesével, hogy melyek ezek az elemek, és mit tükröz a tartalmuk.

3.1. Fejlődés és ösztönzés

A Preambulum első mondatának első tagmondata szerint „[a] technikai fejlődéssel lépést tartó, korszerű szerzői jogi szabályozás meghatározó szerepet tölt be a szellemi alkotás ösztönzésében, a nemzeti és az egyetemes kultúra értékeinek megóvásában".

---

24 A hiteles fordítást lásd az egyezményeket átültető 2004. évi XLIX. törvényben.

25 1998. évi IX. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről.

26 A hatályos szöveget megállapította: 2003. CII. tv. 51. §; módosította 2011. évi CLXXIII. tv. 42. §.

27 E módosításokat illetően – további részletek nélkül – lásd: Gyertyánfy Péter: Szerzői jogalkotásunk mérlege, 2009–2016. *Jogtudományi Közlöny* 2017/7–8., 352–353.

E megfogalmazás végső soron a szellemi alkotások megszületésének, a hasznosításból eredő, valamint a műfogyasztásból fakadó előnyök élvezetének, továbbá mindezen értékek megőrzésének az ösztönzését célozza. A törvényünk tehát a kultúra legkevesebb három nagy fázisára kíván hatni: az alkotások megszületésére, azok teljes védelmi idejére, valamint azon túl, szűk eszköztárral, a védelmi idő leteltét követően is.[28]

Habár e helyütt a Preambulum csupán a technikai fejlődésre utalt, egyértelműnek tűnik, hogy nem csak azt, hanem az előkészítő dokumentumokban is rendszerint hangsúlyozott társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődés is figyelembe veendő a szabályok kialakításakor és érvényesítésekor. Számos konkrét példával lehetne ezt az állítást alátámasztani. Így az épp az Szjt. születési évében (1999-ben) világhódító útjára induló fájlcserélés[29] szigorúan véve egy technológiai újításon alapult; azonban jól érezhető társadalmi igény mutatkozott rá, annak ellenére is, hogy nagyon súlyos gazdasági és kulturális károk okozásával járt. Az Szjt. hatályos keretrendszere kiállta az idők próbáját a tekintetben, hogy e romboló technológia bíróságok általi elbírálását nagyban megkönnyítő normatív kereteket kínált, így különösen a széles vagyoni jogokat és a szabad felhasználások kizárását.[30] Hasonló dilemmákat szültek az online platformok;[31] a decentralizált technológiák (ide értve a COVID–19-pandémia ideje alatt fellángoló, majd gyorsan kihunyó népszerűségű NFT-ket[32]), vagy napjainkban a technológia-, társadalom-, gazdaság- és kultúraformáló mesterséges intelligencia.[33]

Bár a Preambulum szövege csak a „betöltött *szerepről*" tesz említést, mindaz, amit a szöveg a szerepről mond, értelemszerűen *elváráskénti* is megfogalmazható a törvénnyel szemben. Ennek megfelelően az Szjt.-nek a technológia (és a társadalom, a gazdaság, a

---

28 Fontos hozzátenni, hogy a közkincsbe tartozó tartalmak és azok megőrzése nem elsődlegesen szerzői jogi, hanem kulturális kérdés, így e tekintetben a múzeumokra, archívumokra, könyvtárakra és más kulturális örökségvédelmi intézményekre speciális ágazati szabályok is vonatkoznak.

29 Az 'úttörő' Napster felemelkedéséről és bukásáról lásd részletesen Raymond Shih Ray Ku: The Creative Destruction of Copyright: Napster and the New Economics of Digital Technology. *The University of Chicago Law Review* Vol. 69., No. 1., 2002, 263–324.

30 A fájlcserélés társadalmi, gazdasági, technológiai és jogi hatásait illetően lásd részletesen: Mezei Péter: *A fájlcsere dilemma – a perek lassúak, az internet gyors.* Budapest, HVG-ORAC, 2012; Kőhidi Ákos: *Szerzői jog és felelősség.* Budapest, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, 2016.

31 Mezei Péter – Harkai István: *A platformgazdaság szerzői jogi kihívásai.* Budapest, ORAC, 2024.

32 Mezei Péter: NFT-k a szerzői jog világában. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2022/3., 7–23.

33 Lásd az *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* teljes 2024/3. számát.

kultúra) fejlődésére mindenkor reagáló normaként kell működnie. Ez egyrészt adaptív jogalkotási tevékenységet feltételez; másrészt – az Alaptörvényben foglalt értelmezési klauzulával összhangban – az Szjt. konkrét élethelyzetekre történő rugalmas bírói alkalmazását is minimumként tűzi.

A jogalkotó ennek az elvárásnak több módon is megfelelhet: generálklauzulák, absztrakt fogalmak, különböző érdekek közötti egyensúlyozást biztosító eszközök beiktatásával, illetve – konkrét kérdések mentén – rendszeres törvénymódosítások útján. A jogalkalmazónak pedig a Preambulum második – a 3.2. pontban bemutatott – elvi alaptételével összhangban a jogosultak, a felhasználók és a széles közönség érdekeit is szem előtt tartva kell a konkrét jogviták során eljárnia. Ez utóbbit – ezúttal a Preambulum negyedik tételével összeolvasva – az Európai Unió szerzői joga is előírja, amikor egyszerre beszél a szerzői jogok magas szintű védelméről, illetve a jogosultak és a felhasználók jogai és érdekei közötti megfelelő egyensúlyról.[34]

A Preambulum adaptív jogalkotási és jogalkalmazási elvárása ugyanakkor 'nem szalad előre'. Nem fogalmaz meg lehetetlen elvárást, így például nem azonosítható az Egyesült Államok Alkotmányában megfogalmazott klauzulával, amely a szerzői jogot a tudományok és hasznos művészetek előmozdítására létrehozott szabályrendszernek tekinti.[35] Ugyancsak nem azonosítható a Preambulum fent idézett része a 'technológiasemlegesség' fogalmával. Az Szjt. igenis kötött számos technológiai kérdésben (pl. a terjesztés joga csak fizikai műpéldányokra vonatkozhat; a lehívásra hozzáférhetővé tétel csak az interneten képzelhető el stb.). Sokkal inkább arról van szó, hogy az Szjt.-nek és az azt alkalmazó bíróságoknak mindenkor „érzékenynek" kell maradniuk a realitásokra.

3.2. Egyensúly

A Preambulum első mondatának második tagmondata szerint az Szjt. „egyensúlyt teremt és tart fenn a szerzők és más jogosultak, valamint a felhasználók és a széles közönség érdekei között, tekintettel az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás igényeire is".

---

34 Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról, (9) és (31) preambulumbekezdés.

35 Az Egyesült Államok Alkotmánya, I. cikk, 8. szakasz, 8. pont.

Rangsorolni nehéz lenne bármelyik törvényi célkitűzést, ám tagadhatatlan, hogy egy norma életrevalósága és időtállósága csupán akkor garantálható, ha a legszélesebb körben veszi figyelembe a szóba jöhető érdekeket. Ennek megfelelően a Preambulum is kiemeli az egyensúlyozás követelményét.

A konkrét szövegezés ugyanakkor figyelemre méltó, egyben tanulságos is több szempontból. Egyrészt a Preambulum egyaránt említi az egyensúly „megteremtését" és annak „fenntartását". Figyelembe véve a törvényelőkészítés során született dokumentumok alaposságát, a kodifikációs bizottság tagjainak tudományos igényességgel publikált elemzéseit is, az Szjt. a számtalan társadalmi, gazdasági, technológiai és jogi fejleményre kiegyensúlyozott válaszokat talált.[36] Tény ugyanakkor, hogy a kodifikációs bizottságból hiányoztak azok a személyek, akik a jogosulti érdekoldal álláspontját tovább finomíthatták volna a tudomány, és tágabban nézve a kulturális szektor véleménye mentén.

Ennél jóval fogósabb kérdés, hogy a jogalkotónak és a jogalkalmazónak sikerült-e azóta is fenntartania ezt az egyensúlyt. Költői a kérdés – vélhetően erre nagyon nehéz lenne egzakt választ adni. A már sokat emlegetett társadalmi, gazdasági, technológiai és jogi változások ugyanis jelentős mértékű véleménykülönbségeket szültek az egyes érdekcsoportok képviselői között. Az egyensúly fennálltának *szubjektív* kijelentése szükségtelennek tűnik. Az egyensúly *objektív* fennálltának elemzése viszont elkerülhetetlen, és ezt a jelen ünnepi kötet többi fejezete is igyekszik elvégezni.

Érdemes látni, hogy a Preambulum három érdekcsoportot – a jogosultak, a felhasználók és a széles közönség – különböztet meg egymástól. E három csoport *egy konkrét jogviszonyt illetően* elég távol álló érdekek mentén határozza meg önmagát. A jogosult (szerzők és egyéb jogosultak) a művek és kapcsolódó jogi teljesítmények vagyoni hasznosításában és erkölcsi megbecsülésében érdekelt. A felhasználó ugyanennyire érdekelt a sikeres hasznosításban, ám a céljai rendszerint tisztán üzleti jellegűek. A széles közönség (végfelhasználók) számára pedig leginkább a műélvezet és általában véve az információhoz jutás bír kiemelkedő értékkel. Ugyanakkor *ezek a szerepek folyamatosan változnak*, cserélődnek. A műélvező közönség tagjai a webkettes forradalomnak is köszönhetően sokszor nem csak 'fogyasztók', de 'előállítók' is (az angol '*producer*' és '*consumer*' szavak ötvözeteként ők ma már '*prosumer*ek'). Ezen felül – ahogy arra az Szjt. előkészítésekor a kodifikátor is utalt – az állami monopóliumok

36 Ficsor (9. lj.) 12–13.

lebontásának köszönhetően a piacgazdaság, következésképp a mellérendeltségen alapuló, többnyire kötelmi jogi gyakorlat dominálja a jogterületet.

Ide vág a Preambulumot érintő kevés tudományos elemzés egyike, amelyben Sápi Edit úgy fogalmaz, hogy

> „[a]z érdekek egyensúlyának kialakítása a közérdek, valamint a magánérdek között kell, hogy megvalósuljon, a szerzői, felhasználói és a széles értelemben vett közönség, a társadalom oldalán. A két cél megvalósulása ugyanakkor össze is fonódik, hiszen a szabályozás csupán abban az esetben tudja ösztönözni a szerzőket műveik létrehozására, ha érdekeiket is megfelelő védelemben részesíti, tekintetbe véve természetesen a magánjog egyik legfontosabb sajátosságát, a mellérendeltség és egyenjogúság elvét. Mindezek alapján megállapítható, hogy nincs könnyű helyzetben a jogalkotó akkor, amikor a mellérendeltség elve mentén úgy kell kialakítania a szabályokat, hogy a szerzői, a felhasználói és a végfelhasználói érdekek – különös tekintettel az információk áramlására – egymás mellett kiegyenlítetten valósuljanak meg."[37]

Végül a Preambulum által e helyütt kiemelt területek is különös figyelmet érdemelnek. Az egyensúlyt ugyanis az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás premisszái mentén kell biztosítani. Ez utóbbi kifejezések mind beilleszthetők a szabad felhasználások keretrendszerébe; ám ez messze nem azt jelenti, hogy az egyensúlyt kizárólag a szabad felhasználások mentén lehet, illetve kell biztosítani. Általában véve ide sorolható bármely belső korlát, így például az Szjt. területi hatálya; a védelmi idő korlátozottsága; a gyengébb felet védő kötelmi garanciák; a vagyoni jogok terjedelmének értelmezése stb. E téren ismét hangsúlyozni szükséges, hogy a bíróságok a különböző érdekoldalak közötti egyensúly megteremtése érdekében adaptív módon kötelesek értelmezni az Szjt. ilyen rendelkezéseit.

3.3. Széles körű, hatékony jogérvényesítés

A Preambulum első mondatának harmadik tagmondata szerint az Szjt. „gondoskodik továbbá a szerzői jog és a kapcsolódó jogok széles körű, hatékony érvényesüléséről".

---

37 Sápi Edit: A feltűnő értékkülönbség kezelési lehetőségei a szerzői jogi viszonyokban. *Miskolci Jogi Szemle* 2021/3., 198.

E rendelkezés egyszerre következik hazánk vállalt nemzetközi kötelezettségeiből és a józan észből.

Egyrészt – mint már említést nyert – Magyarország 1998-ban hirdette ki a TRIPS Egyezményt, amelynek köszönhetően a magyar jog a kor legmagasabb szintű jogérvényesítési követelményrendszerének köteles megfelelni. E szabálytömeg ráadásul azóta kiegészült az Európai Unió szellemi tulajdonvédelmi jogérvényesítési irányelvével,[38] amely irányelv hazai átültetése az uniós tagság velejárója. Sőt, a TRIPS Egyezmény folyományaként – legalábbis elvileg – Magyarországot akár a WTO vitarendezési fóruma elé is lehetne idézni a nemzetközi joggal ellentétes gyakorlata miatt. Persze csak elvileg, mivel ilyen eljárásra eddig nem került sor. Hasonló – sőt a mindennapokra nézve jóval nagyobb – jelentőségű kérdés, hogy Magyarország európai uniós tagságából következően egyrészt konkrét magyar ügyekben előzetes döntéshozatali eljárás lenne indítható az Európai Bíróság előtt; másrészt a jogérvényesítési irányelv uniós bírósági gyakorlata köti a magyar jogalkalmazó szerveket is. Végső soron tehát a Preambulum most hivatkozott elvárása egy organikusan szélesedő normatömeg hatékony érvényre juttatását irányozza elő.

Másrészt a magyar jogalkotó jól felfogott érdeke, hogy az anyagi jogi szabályokat érvényre is kell juttatni; ennek megfelelően a széles körű bírósági gyakorlat az elvárt. A magyar joggyakorlat empirikus felmérése azonban rendkívül nehéz feladat. Számos kiváló hazai kollégát ismerek, akik a magyar joggyakorlat minden rezdülését ismerik; ám erről nyilvános keretek között hírt adni, az ítéleteket szisztematikusan elemezni nagyon komoly kihívás. A *Kommentár*[39] e tekintetben kiváló; ahogy Gyertyánfy Péter tanulmánysorozata izgalmas képet festett az Szjt. életének 'közbülső időszakáról'.[40]

---

38 Az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve (2004. április 29.) a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről.

39 Gyertyánfy Péter (szerk.) – Legeza Dénes (szerk.-lektor): *Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez.* Budapest, Wolters Kluwer, 2023.

40 Gyertyánfy Péter: A szerzői jog bírói gyakorlata 2006-tól: a védelem tárgya és a mű egysége. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2012/4., 35–51.; Gyertyánfy Péter: A szerzői jog bírói gyakorlata 2006-tól: a szerzői jogi törvény hatálya. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2012/6., 51–68.; Gyertyánfy Péter: A szerzői jog bírói gyakorlata 2006-tól: szerzők személye; a többszerzős művek. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2013/2., 48–65.; Gyertyánfy Péter: A szerzői jog bírói gyakorlata 2006-tól: a személyhez fűződő jogok. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2013/3., 70–92.

3.4. Nemzetközi kötelezettségek

Végül a Preambulum második mondata szerint az Országgyűlés „Magyarországnak a szellemi tulajdon védelme terén fennálló nemzetközi kötelezettségeivel és az Európai Közösség jogszabályaival" összhangban hozta meg a negyedik Szjt.-t. A mondat rendkívül komplex és sokrétű nemzetközi kötelezettségeket takar, ideértve mind a nemzetközi (multilaterális) egyezményeket, mind az Európai Közösség/Európai Unió normaanyagát.[41] A magyar jogalkotó sok tekintetben – különösen 2010-et megelőzően – 'jó diáknak' bizonyult. Kijelenthető, hogy hazai jogunk alapvetően összhangban áll az irányadó nemzetközi előírásokkal. Tény ugyanakkor, hogy a 2010-et követő jogalkotásunk mérlege komoly kivetnivalókat hagy maga után.[42]

A Preambulum rendelkezése ugyanakkor a jogalkalmazó szervekre is felelősséget hárít. Még akkor is, ha a nemzetközi és uniós jog – az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó rendeletei kivételével – hagyományosan átültetést igényelnek, s ily módon a magyar bíróságoknak a nemzeti jogszabályokat kell alkalmazniuk, ugyanakkor a hazai bírák a nemzetközi és uniós jog előírásai tükrében kötelesek értelmezni az Szjt.-t. Mint azt egy friss BH is rögzíti:

> „Az Szjt. preambulumához fűzött indokolás szerint WIPO által igazgatott sokoldalú nemzetközi szerződések mellett a szerzői jog szempontjából is nagy a jelentősége az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) 1993-ban lezárult Uruguay-i Fordulójában létrejött nemzetközi egyezménynek. A Kereskedelmi Világszervezet létesítéséről szóló »egyezménycsomag« egyik eleme ugyanis az az egyezmény, amely a szellemi tulajdon kereskedelemmel összefüggő kérdéseit szabályozza (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights). A magyar Országgyűlés az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény keretében kialakított, 1994. április 15-én, Marrakesh-ben aláírt sokoldalú kereskedelmi megállapodások megerősítéséről szóló 72/1994. (XII. 27.) OGY határozatával ezt az egyezményt is ratifikálta. A TRIPs megállapodás a Kereskedelmi Világszervezet létesítéséről szóló egyezményrendszer részeként időközben – a megfelelő számú ratifikáció összegyűltével – hatályba lépett. Az 1998. évi IX. törvény ezt az egyezményt

41 Az 1999-es időszak szerint 'aktuális', hazai jogunkban reflektálandó nemzetközi előírásokat illetően lásd Ficsor (9. lj.) 13–27.

42 Lásd különösen Gyertyánfy (27. lj.) elemzését.

kihirdette. A TRIPs megállapodás a szellemi tulajdon mindkét területére – a szerzői jogra és az iparjogvédelemre egyaránt – kiterjed, megállapítja a szellemi tulajdon védelmére vonatkozó közös, általános alapelveket. Ezek közül újdonságnak számít, hogy a TRIPs megállapodás a nemzeti elbánáson kívül a legnagyobb kedvezményes elbánás biztosítását is megköveteli a szellemi tulajdon területén. Az egyezménnyel való összhang teljessé tételét célozták a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvénnyel végrehajtott – és 1997. július 1. óta hatályos – módosítások a szerzői jog megsértése miatt alkalmazható jogkövetkezményekkel, a polgári jogi igények köre kibővült az üzleti kapcsolatokra vonatkozó adatszolgáltatás és a gazdagodás megtérítésének követelhetőségével. Mindezen indokok alapján az Szjt. 94. § (1) bekezdés *e)* pontjának értelmezésénél TRIPs megállapodás rendelkezéseit figyelembe kellett venni."[43]

A Fővárosi Ítélőtábla fenti döntése értelemszerűen nem kizárólag a TRIPS Egyezmény vonatkozásában tűnik alkalmazhatónak, hanem egyéb nemzetközi kötelezettségvállalásainkra is.

4. Következtetések

Habár a magyar jog-[44] és kommentárirodalom[45] messze nem halmozott el minket mindeddig érdemi elemzésekkel, a jelen fejezet igyekezett ezt az űrt – a lehetőségekhez mérten – a Preambulum születésével és konkrét tartalmával kapcsolatosban kitölteni.

---

43 BH2024. 295., 46. pont.

44 Kiss Zoltán: A szabad felhasználás az alkotómunka, a tudományos kutatás, az archiválás, valamint a magáncélú és az intézményi célú felhasználások forrásvidékein. *JURA* 2015/2., 76.; Szilágyi Gábor: Fogyasztóvédelmi szempontok a szellemi alkotások területén. *Miskolci Jogi Szemle* 2021/1., 156.; Legeza Dénes: A szerzői jog fejlődése és gazdasági jelentősége. In: Legeza Dénes (szerk.): *Szerzői jog mindenkinek*. Budapest, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2023, 50.

45 A *Kommentár* 2006-os változata még semmilyen magyarázatot nem fűzött a Preambulumhoz, azt csupán szó szerint idézte – majd folytatta automatikusan az 1. § elemzésével. Lásd: Gyertyánfy Péter (szerk.): *A szerzői jogi törvény magyarázata.* 2. kiadás. Budapest, CompLex, 2006, 25. Ezt a hiátust a kommentár újabb kiadása már pótolta. Lásd: Gyertyánfy Péter (szerk.): *Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez.* Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 79–80. A jelenleg legfrissebb kommentár sem tesz hozzá különösebbet a kérdéshez. Lásd: Gyertyánfy Péter (szerk.) – Legeza Dénes (szerk.-lektor): *Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez.* 3., átdolgozott kiadás, Budapest, Wolters Kluwer, 2023, 21–23.

A fenti elemzés megalapozni látszik azt a feltevést, hogy a Preambulum időtálló előírása az Szjt.-nek. A rajta végrehajtott változtatások technikai jellegűek, és a benne látható négy elem tartalmi szempontból továbbra is minimumkövetelménye egy hatékony szerzői jogi szabályozásnak. A Preambulum megfogalmazása is kiállta az idő próbáját, alapvetően ma is érvényesnek hat. Kiegészítésre legfeljebb az első elemében szorulhatna; a technikai mellett a társadalmi, gazdasági és jogi változások figyelembevétele is megerősítést nyerne. Igaz, álláspontom szerint ezek az elvárások jelenleg is beleolvashatók a Preambulumba.

Egy fontos újdonságról érdemes csak beszámolni. Az 1987-es jogalkotási törvényt váltó 2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról 18. § (1) bekezdése úgy szól, hogy

> „[a] jogszabály tervezete preambulumot tartalmaz, amelyben a szabályozás célját minden esetben meg kell határozni. A jogszabály tervezetének preambulumában a jogszabály előkészítője szükség szerint rögzítheti a szabályozással összefüggő azon elvi, elméleti tételeket, amelyeket a jogszabály tervezetének szerkezeti egységeiben a normatív tartalom hiánya miatt nem lehet rendezni."

A hatályos Szjt. Preambuluma e *tartalmi* elvárásnak maradéktalanul megfelelni látszik. Ugyanakkor a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. IRM rendeletet módosító 8/2024. (V. 14.) IM rendelet (Jszrm.) nyomán – 2024. július 1-jétől – a bevezető rész helyett a jogalkotás érvényességi kellékeiről a preambulumnak kell információt szolgáltatnia. Ennek megfelelően a preambulumnak kell egyrészt tartalmaznia az adott jogszabály megalkotásának alaptörvényi, illetve jogszabályi alapját, másrészt kötelezően meg kell határoznia a jogszabály szabályozási célját. Ezek fényében egy potenciális 'ötödik Szjt.' preambuluma *formai* szempontból bővítésre szorulna.